

En idyllisk have

Af Agnete Muusfeldt¹

For nogle år siden hørte jeg om Nationalmuseets etnologiske undersøgelse »Haven ved Hjemmet«, og da jeg havde fået museets spørgeliste, gik jeg straks i gang med besvarelsen. Men som det så ofte går – der var andre ting at tage sig af, og skriverierne blev lagt på hylden. Nu har jeg gennem læsning af årsskriftets haveskildringer fået mod på at forsøge igen, og hvorfor ikke genbruge indledningen?

»Når jeg nu tager fat på at beskrive min barndoms have, er det, fordi spørgelisten så stærkt tilskynder mig til det. Den nævner mange ting og forhold, der indtil nu har været ganske selvfølgelige og derfor ret betydningsløse i større sammenhæng. Nu tillægges de pludselig en betydning

Søen var havens midtpunkt, og omkring den spadserede vi alle på den daglige havevandring efter middagen.

for kulturhistorien, og alle de små detaljer kædes i erindringen sammen til et billede af »min« have, der altid for mig selv har været en meget betydningsfuld del af mit liv.

Det vigtigste for mig nu er at give udtryk for med hvilken hengiven beundring vi alle, familie, venner og besøgende omtalte haven, brugte den og deltog i dens liv, og at den derved spillede en rolle for vores liv og oplevelser, som det i dag vil være vanskeligt at finde paralleller til.«

Da min far i 1910 købte hus i Charlottenlund, var det sikkert lige så meget haven, han købte; for det helt betagende ved stedet var, at der lå en lille sø, så tilpas stor, at det ikke virkede urimeligt med robåd og bådebro.

Sent om eftermiddagen falder lyset ind i nøddegangens grønne mørke. Ca. 1917.

Haven var oprindelig tegnet og anlagt i romantisk stil engang først i 90'erne af den tidligere ejers datter, som havde været elev på *Vilvorde* hos den navnkundige Stephan Nyeland, der havde så stor en betydning for den tids havekultur.

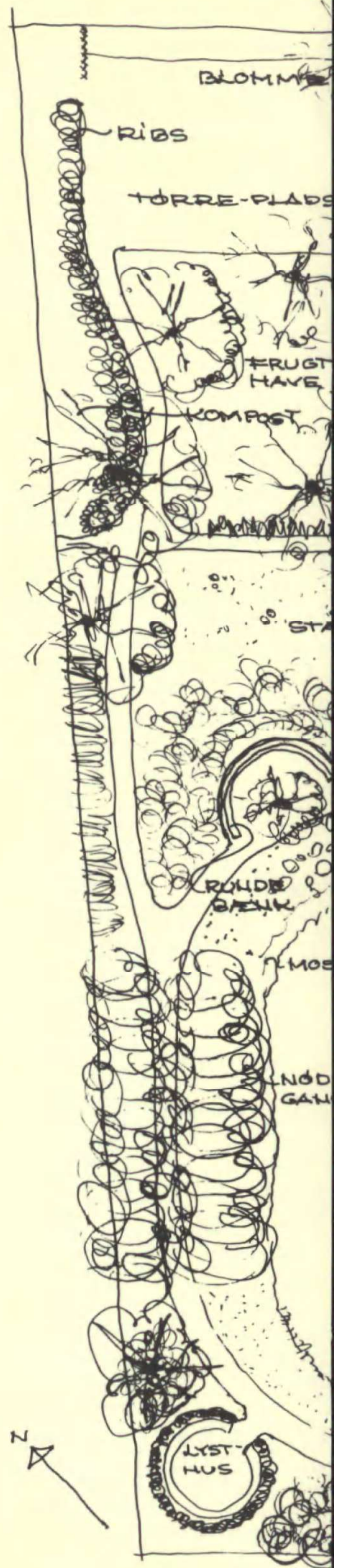
Det har sikkert været en stor og krævende opgave at anlægge haven, og der spores både omtanke og kærlighed i planen. Alt var så fornuftigt disponeret, grusgangene slyngede sig på behersket vis, det oprindelige terræn kom til sin ret, og de mange usædvanlige træer var placeret meget effektivt. Lad så være, at der i tidens ånd var presset lovlig mange sidetemaer ind, som lysthuse, udsigtshøj og rosenbede, for som havens træer voksede til, mistede disse detaljer deres betydning i den landskabelige helhed.

Men andre detaljer afløste dem. I tiden efter 1. verdenskrig tog tingene fart, der kom flere penge til huse, og min far, der tilbragte al sin fritid med »at gå i haven« – ofte med mig i hælene – gav sig i lag med omfattende stensætninger ved den nye bådebro, og efterhånden bredte »stenhøjene« sig mere end godt var.

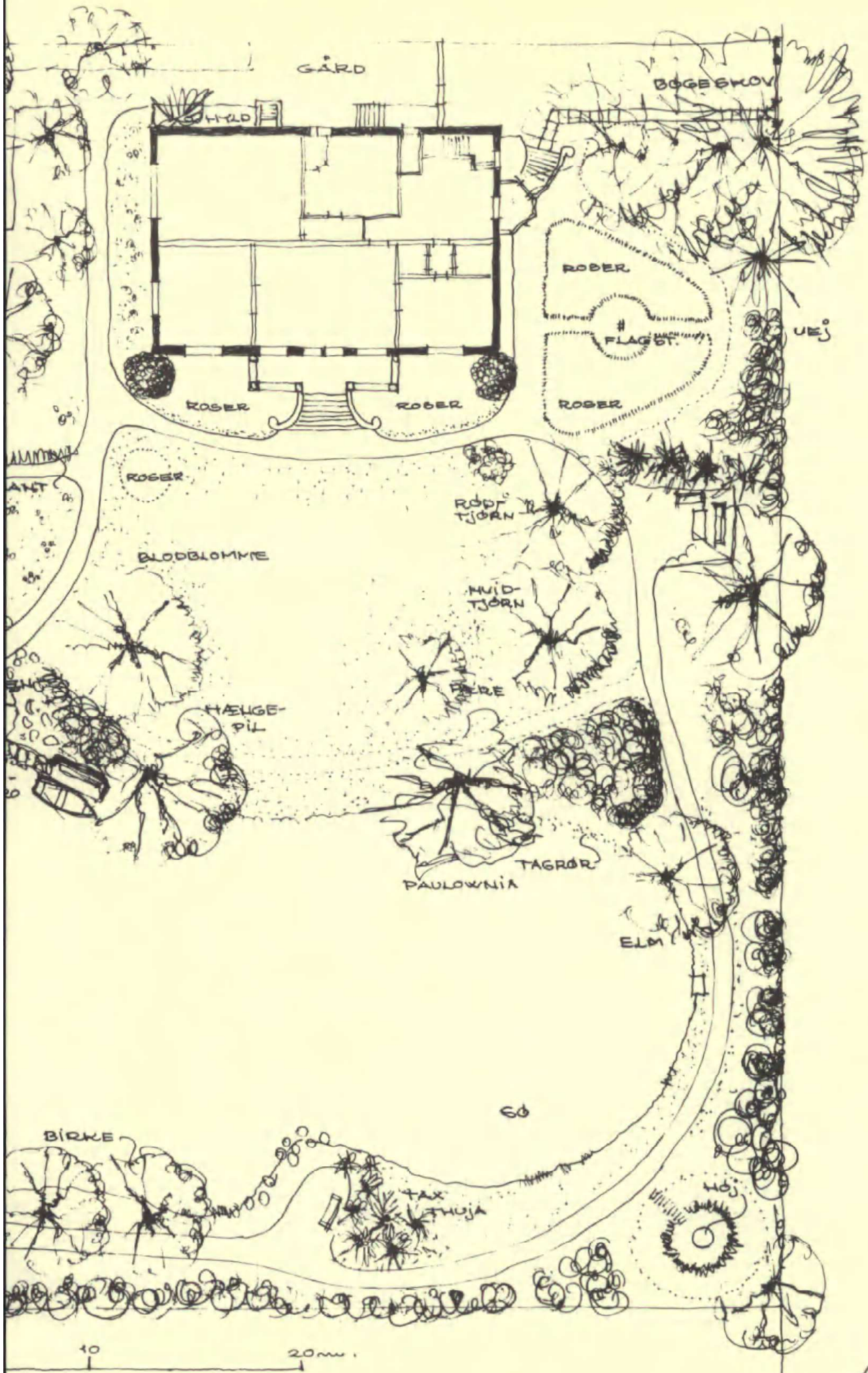
Inspirationskilden har måske været *havekunst*, det nye tidsskrift vi holdt alle årene, for det bragte på den tid mange artikler om alle de ukendte planter, der netop på denne tid kom i handelen herhjemme. Planternes

I sommertiden holder man til på verandatrappen og på plænen. Ca. 1915.

Haven omring 1930. Nordøst opad.

krav til voksestedet blev indgående behandlet, og der var billeder fra udviklede stenanlæg, mosebæde o.s.v. Planteinteressen blev sikkert også stimuleret af *Vilvorde* planteskole, der udgav omfattende kataloger, og hvor man gav sig tid til personlig vejledning ved indkøbene søndag formiddag.

For plantekendere og for børn var stenhøjens lilleverden fyldt med poesi og oplevelser. Med få meters afstand fandtes en kilde med små vandspejl i kummer og bassiner, et hedeparti og et moseparti.

De nye stenanlæg og de mange forskellige planter blev behørigt beundret af gæsterne, dog med nogen distance, for havens dejlighed var dog stadig træerne, plænen og søen. Der levede idyllen videre.

Kom nu med på en tur i haven!

Den hemmelige sti, hvor man er næsten helt alene i naturen.

På stenhøjen rislede også en kilde, der løb gennem en stenkumme fra et gammelt slot. Ca. 1924.

En udflugt til thebordet på den anden side af søen. Ca. 1918.

Straks inden for lågen vokser store bøgetræer med grene langt ud over vejen, så her er »skoven« med erantisbund og en let skjult bænk, der mest bruges af dem, der kommer lidt sent hjem. Går vi langs huset, afløses skoven pludselig af en rosenhave ud for østgavlen.

Der er tykt med perlegrus på gangene, og midt i er der en meget høj flagstang. Rosenbedene er Mors domæne, hun synes, at dem skal man anstændigvis have; men da hun hellere vil brodere end dyrke roser, passes de nidkært af den galsindede gartner Johansen, iført cykelklemmer, hvid manchetskjorte uden flip, sort vest med blank ryg samt sort bowler. Han håndterer skuffejern og rive så kunstfærdigt, at buksbomkant såvel som roser bliver mindre og mindre, så man rigtigt kan se den bare, fint revne jord.

Foran huset breder den pompøse verandatrappe sig gæstfrit til begge sider, og sammen med den blåregnprydede loggia er den familiens foretrukne opholdssted. Herfra er der så dejlig en udsigt over plænen og søen, og herfra kan man se alle de prægtige træer, hvis ve og vel ligger alle på sinde. Her står »det røde træ«, en *Prunus cerasifera* 'Pissardii', der springer så tidligt ud, og hvis grene bliver taget ind i vaskekælderens til senere drivning i stuerne. Der er rødtjørnen og den fyldtblomstrede hvidtjørn.

En søndagseftermiddag på plænen i 1929.

Ned mod vandet står hængepilen, der må fornys, hver gang den vokser sig for stor, og endelig Paulownia'en, hvis store blade må beundres hver søndag, og hvor fluesnapperne sidder på udkik mellem de korte svipture over søen efter insekter.

Vi går videre ad de svungne grusgange, kaster et blik på Hardy-pærerne og de andre gamle frugttræer ud for vestgavlen, til ribsrækken, der gemmer det indviklede kompostbunke-system, og til stauderne, der vokser i spredte duske og mest bliver betragtet som en slags nytteplanter, der først beundres, når de er plukkede og arrangerede i buketter. Nu går det ned ad bakke mod søen, og her hviler vi os lidt på »den runde bænk«, der som en halvcirkel åbner sig mod den brede del af søen, hvor åkanderne vokser.

Her er også bådebroens stensætning med puder af Campanula, Aubrietia og Linaria, kilden med Iris, Menyanthes og Sanguisorba, heden med Thymus, Phlox subulata og alle de andre planter, der nævntes ved navn.

Efter en rotur går vi videre rundt om søen. Først igennem nøddegangens lange, kuplede hulrum, forbi lindelysthuset, der blev meget brugt dengang før første krig, da der var unge piger i huset, som brugte cyklen til at transportere frokosten den lange vej fra køkkenet.

Langs søbredden under birkene fik naturen lov til at være i fred.

Lidt videre fremme står de to smukke, store birke som symboler på naturen, og her langs bredden får sværdliljer, forglemmigej, brunelle og ranunkler lov til at gro frit i det lange græs. Men kun et kort stykke, for her midtvejs på næsset er igen en siddeplads med bænk, og bag den en gruppe stedsegrønne. Her kan man hoppe ud på en sten i vandet og kikke ned i dybet, hvis ikke pladsen er optaget af den vildtlevende skildpadde.

Langs trådhegnet mod vejen vokser sirbuskene. Der er både Forsythia, Ribes, Deutzia og Philadelphus, og de står med lidt afstand, så folk kan kikke ind til søen, og derfor er det også vigtigt, at Johansen graver jorden hvert efterår og holder jorden ren netop her.

Langs søen er der nu en hemmelig sti, hvor ingen kan se en fra vinduerne, fordi et busket dækker, og i vandkanten vokser tagrør.

Om man kan gå hen og se den dejlige have i dag? Ak, nej.

Få år efter min fars død midt i trediverne måtte vi opgive drømmen om at beholde hjemmet, og en gang i begyndelsen af halvtredserne blev haven »slagtet«. Søen blev fyldt op, alle træerne fældet, og tre huse blev bygget i haven; endnu er det som et mareridt, når jeg gennemtænker, hvordan træerne er revet op af maskinerne, og hvordan dyrene i søen er blevet kvalt af jordmasserne.

Tilbage omkring det gamle hus er der nu kun smalle striber jord, men ved lågen står de store bøgetræer dog stadig og strækker grenene langt ud over vejen.

1. Hortonom 1946. Efter ansættelse på forskellige tegnestuer i kompagniskab med havearkitekt Erik Mygind 1948-61, hvorefter selvstændig virksomhed oprettedes. Siden 1978 drives den rådgivende virksomhed i kompagniskab med landskabsarkitekt Inger Ravn (hortonom 1969). Lektorvikar ved KVL, afd. for have og landskab 1970-73, censor fra 1973. Æresmedlem af Foreningen af Danske Landskabsarkitekter; tildelt Substralprisen i 1983.